

1 UTDANNINGSPOLITISK PROGRAM 2013-2017

3 **Skolen - en arena for læring, fellesskap, demokrati og sosial rettferdighet**

4 Skolenes landsforbund vil ha et utdanningssystem som fremmer demokratisk fordeling av
5 kunnskap og kompetanse. Utdanningssystemet skal sikre at hvert enkelt menneske får
6 realisert sine evner og anlegg og rustes til aktiv samfunnsdeltakelse, samtidig som det skal
7 sikre samfunnet nødvendig tilgang på kompetent arbeidskraft. Utdanning skal være et
8 offentlig ansvar, under demokratisk kontroll og tilgjengelig for alle. Alle mennesker skal gis
9 samme mulighet til utdanning og livslang læring, uavhengig av bakgrunn. Enhetsskolen skal
10 være den viktigste opplæringsarena i det norske samfunn.

11 Skolenes landsforbund vil jobbe offensivt på alle nivå for at utdanningssystemet fortsatt skal
12 være basert på et solidarisk menneskesyn. Ingen skal bli undertrykt eller tilsidesatt.

13
14 Skolen skal

- 15 • være en arena der **alle** elever gis mulighet til å gå ut av skolen med tro på seg selv
- 16 • være et sted hvor alle får mulighet til å utvikle sine praktiske og teoretiske evner
- 17 • gi grunnlag for meningsfull livsutfoldelse og aktiv samfunnsdeltakelse
- 18 • utvikle evne til kritisk refleksjon

20 **Kunnskap til få gir makt. Kunnskap til alle gir frihet.**

21 Skolenes Landsforbund står for et kunnskapssyn hvor teori og praksis henger sammen. Vi
22 mener at dagens læreplaner i stor grad gjenspeiler et bredt kunnskapssyn. Likevel er
23 opplæringen blitt mer ensrettet og teoritung det siste 10-året. Testregimet med fokus på, og
24 offentliggjøring av resultater på nasjonale, kommunale og internasjonale tester styrer
25 opplæringen i retning av et smalt kunnskapssyn.

26 Yrkesfagene er blitt flerfaglige framfor tverrfaglige, og det er altfor mange fag det skal gis en
27 smakebit av. Slik undergraves muligheten for at elevene kan utvikle faglig integritet og
28 motivasjon.

29 Store elevgrupper opplever opplæringen som lite relevant og lite motiverende, og mange har
30 ikke forutsetninger til å tilegne seg kunnskap på slike premisser. Yrkesfaglærere skal ha
31 yrkeserfaring og gjerne relevant fagbrev.

32 Samtidig har desentralisering ført til at mange styringssystemer som er i virksomhet samtidig,
33 ofte vil dra i ulik retning og med det gi uklare ansvarsforhold. Skjemaveldet tar fokus fra
34 pedagogisk planlegging. Ansatte opplever at de blir presset til å prioritere kortsiktige mål i
35 stedet for en opplæring som på sikt best fremmer barnets og elevens utvikling. Dette er ikke
36 en opplæring som gir grunnlag for å utvikle praktiske og teoretiske evner og bygge selvtillit
37 for store grupper, -vert imot.

38
39 Skolenes landsforbund vil

- 40 • gi tid til og fokus på god tidsbruk og pedagogisk handlingsrom for at skolen skal
41 mestre oppgaven med å fremme en demokratisk fordeling av kunnskap og kompetanse
- 42 • gi tid til og fokus på at pedagogen har handlingsrom til å følge de planene som er lagt
43 for opplæringen i faget/fagene på grunnlag av læreplanene
- 44 • at det ryddes tid slik at lederne får tid til å utøve pedagogisk ledelse

46 **Sterkere nasjonal styring av opplæringen**

47 Skolen skal bidra til sosial utjevning og gi lik rett til utdanning for alle. Da må vesentlige
48 områder av utdanningen styres med definerte nasjonale bestemmelser. Styringsreformene som
49 startet på 1980-tallet med nytt inntektssystem og senere ny kommunelov og overgang fra
50 regelstyring til målstyring, har ført til store variasjoner i hvordan kommuner og

51 fylkeskommuner organiserer og drifter opplæringen. Kvalitetsforskjellen på opplæringen er
52 blitt uønsket stor. De nye styringssystemene har økt byråkratiet, gitt oss flere sjikt med ledere
53 innen opplæringssektoren og ført til mer detaljstyring og kontroll på den enkelte arbeidsplass.
54

55 Skolenes landsforbund vil arbeide offensivt for å presse fram politisk vilje til sterkere
56 nasjonal styring av opplæringen ved at

- 57 • det lovfestes nasjonale minstestandarder for personaltetthet i barnehager, SFO og
- 58 grunnopplæring
- 59 • lærertettheten økes
- 60 • det prioriteres å ansette flere lærere i stedet for flere ledere
- 61 • klassen gjeninnføres som enhet i grunnopplæringen og at klassestørrelsen på alle trinn
- 62 defineres
- 63 • sentrale myndigheter fastsetter læreplaner og bryter kompetansemålene ned på hvert
- 64 trinn i hvert fag
- 65 • det skal være en kvalifisert lærer tilstede i alle undervisningstimer
- 66 • det bør lovfestes minimumskrav til praksisopplæring i programfagene
- 67 • retten til tospråklig opplæring lovfestes for hele grunnopplæringen og at
- 68 kommunen/fylket forpliktes til å gi tilbud
- 69 • arealnormene for undervisningslokaler, uteområder og arbeidsplasser for lærerne
- 70 utvides, og alle normer skal gå klart fram av lover og forskrifter. Arealnormene i
- 71 barnehageloven opprettholdes og gjøres bindende
- 72 • overføringer fra staten til oppvekst- og utdanningssektoren i fylker og kommuner
- 73 i større grad skal øremerkes
- 74 • det innføres klar politisk styring med tydelig ansvarsfordeling mellom styringsnivåene
- 75 • det skal være skolefaglig kompetanse mellom rådmanns- og skolenivå
- 76 • det utarbeides en definisjon av begrepet undervisning

79 **TILLIT til de ansatte**

80 Skolenes landsforbund vil offensivt påvirke utviklingen slik at all opplæring er basert på ett
81 bredt kunnskapssyn. Skoleforskning viser at det er læreren som gjør den store forskjellen når
82 det gjelder læring. De relasjonene som læreren etablerer til barn og elever, den pedagogiske
83 kompetansen læreren har og de metodene læreren bruker har påvist effekt for elevenes
84 mestring.

85 De ansatte må ha pedagogisk handlefrihet og ikke pålegges arbeidsoppgaver som stjeler tid og
86 fokus fra opplæringen. Det må legges til rette for at opplæringen kan knyttes til praktiske
87 situasjoner og oppgaver slik at innholdet motiverer og skaper nysgjerrighet.

88
89 Skolenes landsforbund arbeider for en oppvekst- og utdanningssektor som

- 90 • har tillit til de ansattes kompetanse
- 91 • bruker arbeidsmetoder som bygger på et variert og bredt kunnskapssyn
- 92 • legger sterk vekt på samhandling og samarbeid
- 93 • avbyråkratiserer pedagogisk arbeid
- 94 • gir læreren større pedagogisk handlingsrom
- 95 • gir øvrige ansatte reell medinnflytelse

96
97
98
99 **Gratis fellesskole for alle – nei til stykkprisfinansiering!**

100 Skolenes Landsforbund mener at utdanning er en menneskerett og et offentlig ansvar.
101 Konsekvensene av stykkprisfinansieringen gjør at skolene mister handlingsrom. Dette rammer
102 i særlig grad mulighetene for å realisere en god og tilpasset opplæring for alle elever.
103 Skolenes landsforbund vil jobbe aktivt for at kommune, fylkeskommune og regjering vil
104 skrinlegge New Public Management. Det markedsliberalistiske prosjektet har svekket
105 kvaliteten på utdanningen.
106 Skolenes landsforbund vil arbeide offensivt for en skole som gir kunnskap og mestring til
107 alle, en skole, der alle skal få reell og likeverdig tilgang til all utdanning, fra barnehage til
108 høyere utdanning. Grunnlaget for dette ligger i at fellesskolen gir alle lik rett til utdanning,
109 uansett hvor i landet man bor, uavhengig av økonomisk bakgrunn, kjønn, livssyn og
110 nasjonalitet. Skolenes landsforbund krever at det gis gode vilkår for reell tilpasset opplæring,
111 som er både inkluderende og utjevne.

112
113 For å fremme grunnlaget for et sterkt, offentlig utdanningssystem der hele befolkningen er
114 sikret grunnleggende rettigheter, arbeider Skolenes landsforbund for at

- 115 • offentlig grunnutdanning skal være fullfinansiert uten krav om egenandeler
- 116 • stykkprisfinansiering og lignende finansieringsformer avvikles
- 117 • skolene skal fullfinansieres ut fra antall klasser og behovet for spesialundervisning
- 118 • barnehager ikke drives av profittenssyn
- 119 • barnehager og skoler skal være offentlig eiet og drevet
- 120 • barnehager og SFO skal være gratis
- 121 • det innføres lovfesting av retten til ett gratis måltid pr. dag for barnehagebarn og
- 122 elever i grunnopplæringen, og alle skoler får kantine med kjøkken
- 123 • ingen funksjoner i opplæringen skal privatiseres eller konkurranseutsettes
- 124 • skolegang skal fullstipendieres, dersom fylket ikke har ønsket utdanningstilbud på
- 125 videregående nivå i rimelig nærhet av hjemmet
- 126 • grunn- og etterutdanning i norsk som andrespråk styrkes
- 127 • fagskoler som bygger på fag- eller svennebrev sikres en forutsigbar og forsvarlig
- 128 finansiering
- 129 • grunnskole- og videregående opplæring for voksne skal være likeverdig og gratis
- 130 • voksne som tar førstegangs grunnopplæring får full dekning av livsopphold
- 131 • voksne med utenlandsk utdanning som ikke godkjennes i Norge, må få rett til
- 132 voksenopplæring
- 133 • innvandrere som har fått godkjent sin videregående utdanning, men mangler
- 134 eksamen i norsk, engelsk eller andre fag, må få rett til å ta disse fagene for å oppnå
- 135 yrkes- eller studiekompetanse
- 136 • voksne med rett til utdanning, må få rett til rådgivning

137

138 **Mer praktisk, variert og relevant opplæring**

139 Skolenes landsforbund vil arbeide målrettet for at de ansatte får handlefrihet til å gjøre
140 opplæringen mer praktisk, variert og relevant. En slik tilnærming til undervisningen øker
141 elevenes motivasjon og gir alle elever et bedre utgangspunkt også i tilegnelsen av teoretisk
142 kunnskap. Den positive læringseffekten som praktisk - estetiske fag har, må utnyttes bedre i
143 alle fag.

144 Innholdet i opplæringen må sikre at tilpasset opplæring og lik rett til utdanning kan bli en
145 realitet. Norsk skole er i for stor grad preget av målehysteriet i offentlig sektor. Fokus på, og
146 offentliggjøring av resultater på kommunale, nasjonale og internasjonale tester, er en viktig
147 årsak til at opplæring er blitt mer ensrettet. Det fører til at mange skoler konsentrerer seg mest
148 om de fagene, eller deler av fagene som skal måles. Dette mener Skolenes landsforbund kan
149 føre til et smalt kunnskapssyn. En konsekvens kan også bli at elever som ikke scorer godt,

150 altså drar ned gjennomsnittet, blir unntatt for karaktervurdering i faget. Skolenes landsforbund
151 mener ikke at dette skyldes Kunnskapsløftet i seg selv, men at måle-, kontroll og
152 belønningssystemene ble innført samtidig.

153
154 Skolenes landsforbund vil på alle nivå arbeide for å vinne fram med at all opplæring skal være
155 basert på et bredt kunnskapssyn og sikre alle lik tilgang til utdanning ved at

- 156 • lærerne må ha myndighet til å avgjøre valg av metoder i opplæringen
- 157 • elever og lærere blir befrikk fra pålegg om individuell arbeidsplantenking
- 158 • teoretisk og praktisk læring henger sammen på alle trinn
- 159 • nasjonale prøver og annen testing som fører til rangering avvikes
- 160 • det sikres vilkår som gjør det mulig å realisere tilpasset opplæring
- 161 • lærerutdanningene skal i langt større grad enn i dag legge vekt på hjelp til elever
162 med lese- og skrivevansker
- 163 • barnehagen og skolen skal ha god tid og rikelig plass til lek og fysisk utfoldelse
- 164 • det settes inn vikar fra første dags fravær i alle barnehager, SFO og skoler
- 165 • tospråklig opplæring intensiveres og forbedres på alle nivåer i grunnopplæringen
- 166 • opplæring i fremmedspråk styrkes og aktuelle minoritetsspråk tilbys som fag for
167 alle både i grunnskolen og den videregående skolen
- 168 • de praktiske og estetiske fagene får en høyere status og prioritet i norsk grunnskole
- 169 • en ny sjette grunnleggende ferdighet som gir uttrykk for praktisk og estetisk
170 kompetanse innføres
- 171 • den praktiske siden styrkes i videregående opplæring ved økte ressurser, for å
172 legge til rette for en best mulig yrkesrelevant praksis
- 173 • samarbeidet mellom skole og næringsliv styrkes
- 174 • kommuner og fylkeskommuner legger til rette for gode praksis-relaterte
175 arbeidsoppdrag i yrkesopplæringen
- 176 • alternative vurderingsformer i grunnopplæringen videreutvikles, og karakterer og
177 tradisjonelle eksamener gjøres overflødige
- 178 • rådgiver- og sosiallærerressursen økes
- 179 • sosiallærer blir en obligatorisk stilling på barnetrinnet
- 180 • det ikke innføres læreplaner i barnehagene, men at rammeplanen videreføres
- 181 • lærerutdanning tatt i andre land må i større grad kunne godkjennes
- 182 • det legges bedre til rette for rekruttering av lærerstudenter og lærlinger med
183 innvandrerbakgrunn for framtidig arbeid i skoler og barnehager
- 184 • assistenter og miljøpersonale i skole, barnehage og SFO får tilbud om relevant
185 yrkesutdanning eller fagbrev
- 186 • det innføres et eget arbeidslivsfag i ungdomsskolen hvor grundig opplæring innen
187 aktuelt avtaleverk og lovverk, og kunnskap om fagbevegelsen, går hånd i hånd
188 med utplassering i arbeidslivet
- 189 • opplæring innen aktuelt avtaleverk og lovverk, og kunnskap om fagbevegelsen må
190 være en obligatorisk del av utdanningsvalget på ungdomstrinn
- 191 • skolene skal ha relevant oppdatert utstyr og maskinpark

192

193 **Lik rett til utdanning gjennom god organisering**

194 For at alle skal få lik rett til utdanning må den offentlige skolen styrkes, og privatisering i
195 utdanningssystemet bekjempes. Bostedsskoleprinsippet må lovfestes som et organisatorisk
196 grunnprinsipp i grunnopplæringen. Skolenes landsforbund vil derfor på alle nivå arbeide for å
197 opprettholde en desentralisert offentlig skolestruktur.

198

199 Skolenes landsforbund vil arbeide for at

- 200 • systemet med såkalt fritt skolevalg avvikles
- 201 • ungdomstrinnet gis utvidete muligheter til utplassering i arbeidslivet
- 202 • elevbedrifter og andre tiltak som bidrar til innsikt i arbeidslivet videreføres og
- 203 styrkes
- 204 • spesialundervisning skal styrkes og bør utføres av personell med
- 205 spesialkompetanse. Spesialkompetanse må tilbys de som ikke innehar det gjennom
- 206 kursing og/eller utdanning og veiledning
- 207 • enhver barnehage skal ha en styrer, enhver skole en rektor og enhver SFO en leder.
- 208 • enhver skole skal ha egen vaktmester
- 209 • offentlig videregående skole skal stå for videregående opplæring for voksne
- 210 • videregående opplæring i yrkesfag fortsatt skal føre fram til fagarbeidernivået
- 211 • det åpnes for større fleksibilitet i valg av gjennomføringsmodeller i
- 212 yrkesopplæringen.
- 213 • på Vg2-nivå i yrkesfagene må opplæringen bli mer spisset i forhold til de ulike
- 214 fagområdene
- 215 • det skal være nok læreplasser til alle som har fullført og bestått Vg2
- 216 • teori utover Vg3-nivå i lærefagene må skje i regi av offentlig videregående skole
- 217 • skoleeierne må pålegges et tilstrekkelig antall skoleplasser i videregående
- 218 opplæring slik at opplæringsretten blir reell
- 219 • elever som kommer inn under oppfølgingstjenesten, må få tilpasset opplæring opp
- 220 mot nærmeste videregående skole
- 221 • å sikre en god offentlig voksenopplæring
- 222 • at fagskolesystemet utbygges som en viktig del av utdanningssystemet
- 223 • ordningen med kombinasjonen av fagbrev og pedagogisk utdanning videreføres for
- 224 yrkesfaglærere
- 225 • alle ansatte i utdannings- og oppvekstsektoren får rett til regelmessige og betalte
- 226 permisjoner for videreutdanning og faglig oppdatering
- 227 • lærere i videregående skole tilbys kompetanseutvikling med hospitering i
- 228 næringslivet, kombinert med målrettet opplæring ved universitet eller høyskole
- 229 • alle lærere i lærer- og førskolelærerutdanningene jevnlig har praksis i
- 230 utdanningssystemet
- 231 • krav om pedagogisk utdanning og praksis for skoleledere gjeninnføres
- 232 • det utvikles en skolelederutdanning som vektlegger pedagogisk ledelse på linje
- 233 med personalbehandling og økonomistyring
- 234 • elever som har behov for det skal tilbys alternative læringsarenaer.
- 235 • at gjeldende ordning, der bevilgninger til høyere utdanning skal være basert på
- 236 gjennomstrømmingen i institusjonene, avskaffes og erstattes av et system for
- 237 finansiering etter samfunnsmessige behov og med økonomisk forutsigbarhet for
- 238 den enkelte institusjon
- 239 • grunnforskning skal kunne drives fritt – oppdragsforskning må ikke være eneste
- 240 mulighet

241

242 **God studiefinansiering – lik rett til utdanning**

243 Skolenes landsforbund arbeider for at studiefinansieringen skal gi høye stipendandeler og lav,
 244 politisk styrt studielånsrente. Skolenes landsforbund arbeider for at offentlig ansatte skal få
 245 avskrevet studielån etter antall år i offentlig tjeneste. Studielånsrenten skal alltid være under
 246 markedsrenten.

247

248 Skolenes landsforbund vil arbeide for at

- 249 • fullstipendiering skal være et langsiktig mål for studiefinansiering i høyere utdanning.
250 • staten bidrar til oppbygging av tilstrekkelig antall studentboliger til en husleie som er i
251 samsvar med studiestøtten
252 • studiefinansieringen utvides til å gjelde for 11 måneder.
253

254 **Holdninger og miljø**

255 For å sikre at barnehagen, skolen og høyere utdanningsinstitusjoner bidrar positivt til en
256 demokratisk verdensutvikling arbeider Skolenes landsforbund for at

- 257 • opplæringen skal bidra til å bevisstgjøre om miljøspørsmål og bruken av jordas
258 ressurser
259 • opplæringen skal bidra til kritisk bevissthet og refleksjon i forhold til den økte
260 liberaliseringen og markedsstyringen som globaliseringen fører med seg
261 • opplæringen skal bidra til kritisk bevissthet i forhold til konsekvensene av
262 opprustning, krig og rasisme
263 • det ikke åpnes for frihandel med utdanningstjenester
264

265 **Tillit, tid og rom til etisk refleksjon**

266 Etisk bevissthet, høy faglighet og god innsikt i ulike elevers metodiske behov er kjernen i alt
267 profesjonelt arbeid i opplærings- og oppvekstsektoren. Skolenes landsforbund arbeider for at
268 samfunnet skal ha tillit til at vi bruker våre valgmuligheter på en etisk forsvarlig måte og at
269 pedagogisk handlingsrom er viktig for å sikre god kvalitet i opplæringen for alle elevgrupper.
270

271 For å sikre at opplæringen fungerer demokratisk og inkluderende, arbeider Skolenes
272 landsforbund for at

- 273 • barnehagen og skolen skal verdsette mangfoldet
274 • det etiske grunnlaget for opplæringsvirksomheten og opplæringens innhold skal
275 være basert på menneskerettighetene og ellers være religions- og livssynsnøytralt
276 • likestillingsspørsmål prioriteres
277 • barnas og ungdommens egne erfaringer og opplevelse av mening skal vektlegges,
278 respekteres og veiledes i skolen og barnehagen
279 • alle former for mobbing, vold og rasisme – mellom elever, mellom personalet,
280 mellom personalet og elever bekjempes
281 • det skal være tid og rom til etisk refleksjon og dialog i personalet og blant elevene
282 • det skal videreutvikles en åpenhet for god dialog mellom foreldre, elever og
283 skolens personale
284
285